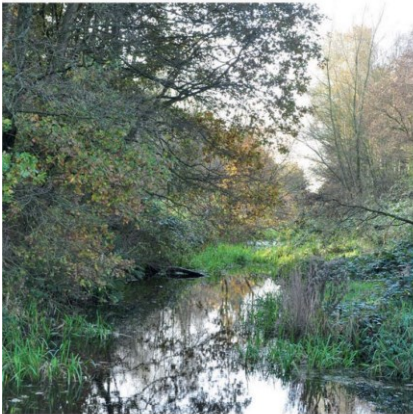

Toelichting keuze pilotgebieden voor het project Nat Klimaatbos

Een nat klimaatbos

Gebaseerd op het ontwikkelingsperspectief en de eerste terugkoppeling aan de stuurgroep is in het projectplan de volgende definitie voor een nat klimaatbos beschreven:

Een **nat klimaatbos** draagt bij aan het **tegen gaan van bodemdaling** en daarmee ook aan het **beperken van oxidatie van veen en nalevering van CO₂** door oxidatie, het klimaatbos heeft een **hoge biodiversiteit** en dient als **waterberging (vasthouden van water)**. Het klimaatbos heeft een functie in het **beperken van hitte stress** en het is **recreatief aantrekkelijk**.

In de werkgroep met betrokkenen van de verschillende organisaties is voor de pilot daar een nadere invulling aangegeven. Als we uitgaan van veen als bodem en daarbij teruggaan naar de basis, is een nat klimaatbos een **(nat) moerasbos met veenvorming en rijke biodiversiteit**. Water, zowel grond- als oppervlaktewaterpeil is een sturend geheel, alle overige functies als 'beperken hittestress', 'recreatief aantrekkelijk' zijn in te passen.

Verbeeldend zien we de volgende aspecten bij een klimaatbos.

- Een klimaatbos is meer dan een massief bos. Het landschap bestaat uit een variatie aan vegetatietypen als nat bos, struweel/ruigte, riet, water met natuurvriendelijke oevers en vochtig hooiland.
- Een hogere biodiversiteit wordt verkregen door de overgangen tussen de verschillende onderdelen en een voedselarme bodem.
- Het uiteindelijke landschapsbeeld wordt bepaald door de mate van beheer (van intensief tot zeer extensief).

Motivatie voor de keuze van dit pilotgebied

In dit gebied vindt al veenontwikkeling plaats in een aantal tijdens de inrichting afgegraven veenputjes, daarnaast ontwikkelt zich op enkele plaatsen langs het wandelpad in het oosten al nat bos (opslag bomen, struiken en riet). Maar in de zomer zakt het grondwaterpeil behoorlijk diep weg. Het in het peilbesluit opgenomen peil van -2,15 m NAP is nooit ingevoerd; er geldt een praktijkpeil van -2.30 m NAP. De aanwezige bospercelen zijn te nat voor hun huidige natuurdoel (Haagbeuk-Essenbos) en lijden onder Essentaksterfte. Het omvormen naar nat veenbos past daarom goed.

Het gebied wordt al 30 jaar niet meer bemest, dus hopelijk valt de nalevering van fosfaat na vernatting daarom mee.

Gekozen is voor een deel van het totale peilgebied. Dit omdat in twee delen van het gebied langdurige pachtovereenkomsten zijn gesloten voor het beweiden van de graslandpercelen; het opzeggen van deze pachtovereenkomsten kost veel tijd en daarmee gaat een belangrijk deel van de doorlooptijd van de pilot (3 jaar) verloren.

Het is technisch mogelijk dit gebied in te richten als pilotlocatie en het peilbesluit biedt nu al de ruimte om het peil te verhogen.

Fietspaden en het beheerpad zijn in dit voorstel buiten de peilverhoging gehouden, zodat deze geen (verdere) vernattingsproblemen krijgen.

Gemaakte keuzes voor de inrichting als pilotgebied

In dit gebied willen we de ontwikkelingen die al gaande zijn versterken door het jaarrond verder vernatten van het gebied.

Voorstel is om de ruimte die het peilbesluit geeft (verhoging van praktijkpeil -2.30 m NAP naar -2.15 m NAP) te benutten en niet een hoger peil in te gaan stellen. Het aanpassen van het peilbesluit vergt een lange doorlooptijd, waarna monitoring in het gebied nog maar kort kan plaatsvinden binnen de pilotperiode.

Er is kwel vanuit het A'dam - Rijnkanaal aanwezig in het gebied, onbekend is de hoeveelheid en of dit voldoende is om het peil in de zomer op het juiste niveau te behouden. Aanvoer van water is mogelijk.

In dit pilotgebied wordt geen veenbos aangeplant, maar is de keuze om dit in bospercelen en nu al richting veenbos verruigende percelen spontaan te laten ontstaan. De keuze om de graslandpercelen niet vol te planten heeft te maken met de bestaande natuurwaarden daarin (veenontwikkeling) en de waardering van dit open gevarieerde gebied door het publiek.

Te treffen maatregelen voor de inrichting als pilotgebied

Technisch:

- Inventariseren peilgebied en uitwerken gewenste aanpassingen van de waterhuishouding, waaronder benodigde waterregulerende kunstwerken om het peil in het beoogde gebied op te zetten.
- Aanleggen van een nieuwe inlaatvoorziening (watergang, inlaat, duiker etc.; zie kaart) Hierdoor kan het oostdeel het huidige peil behouden. Deze watergang kruist een fietspad (duiker of brug gewenst)
- Plaatsen van dammen voor de peilscheiding en eventueel aanbrengen van duikers in bestaande dammen op verpachte percelen.
- Afdammen duikers onder beheerpad en aanpassen waterhuishouding in bos tegen spoor (gebied 05A in analyse)
- Ophogen wandelpaden met vrijkomende grond
- Onderzoeken of nieuwe greppels (in open verbinding met watergangen) nodig zijn om te voorkomen dat het grondwaterpeil op brede percelen te ver uitzakt.

Procedureel:

- Aanpassen peilbesluit >> wat is nodig om de gewenste peilen vergunbaar te krijgen en welke flexibiliteit willen we behouden voor de pachter.
- Vergunning waterwet: nodig voor wijzigen waterhuishouding

- Ruimtelijke ordening: beeld is dat maatregelen passen binnen vigerende bestemmingen. Indien vergunning nodig is, wijkt doel niet af met hoofdbestemming.
- Natuurwet: aandacht voor aanwezige beschermde soorten (Quick-scan) maar e.e.a. draagt bij aan optimaliseren natuurwaarden van het gebied (verbeteren habitat flora en fauna)

Beheer:

- Nog nader in detail uitwerken. Gaat meer richting botanisch hooiland, moeras, laagveenbossen? Open landschap / vegetatiepatronen handhaven.
- Nog nader uit te werken: aanplant nieuwe soorten (waar de es uitvalt) of spontane ontwikkeling i.c.m. geen beheer voor te selecteren zones

Recreatie:

- Bestaand natuurpad (slinger) wordt nu al niet meer gebruikt >> laten vervallen?
- Aanwezige laarzenpad naar moerasbrug (nabij nieuwe stuw) wordt structureel natter. Het pad is met vrijkomende grond uit het aanvoerkanaal op te hogen.
- Voorlichting / informatie plaatsen langs een pad, mogelijk gekoppeld met uitkijkplekje ?

In het achterhoofd houden

- Opzeggen pacht duurt lang i.r.t. de projectduur. Mogelijk is verplaatsen naar de Gemeenschapspolder tzt een optie als deze gronden na inrichting overkomen naar SBB.
- Aanwezige leidingen (warmtenet NUON onder moerasstrook)
- Aanwezigheid pachter / afstemming
- Aanwezige hoogspanningsleiding
- afspraken maken over peilbeheer. Draagkracht van de paden die grenzen aan de pilotlocatie.

Figuur 1 Landschap van huidige Moeraskern

Gemeenschapspolder; Bos langs Amsterdam-Rijnkanaal

Korte beschrijving van het gebied

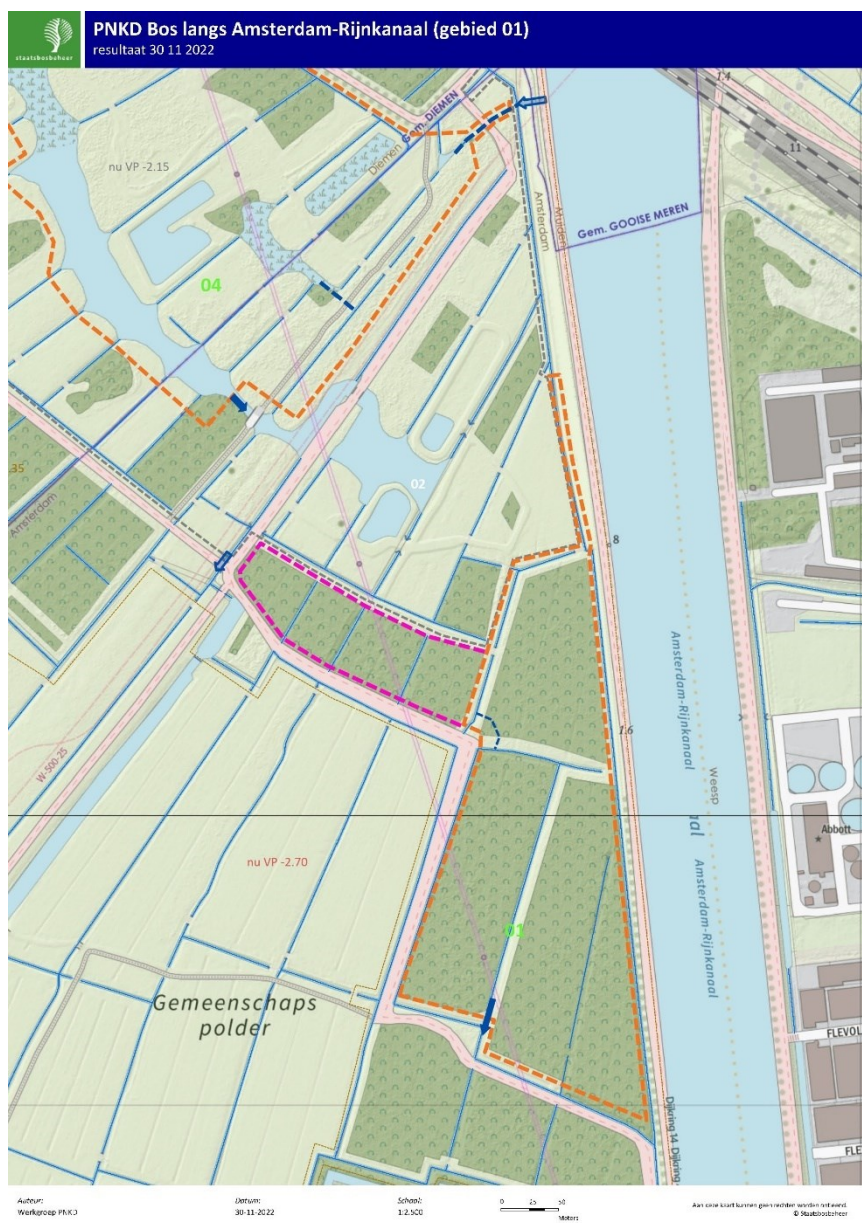
Oppervlakte: ± 6,2 ha en optie 1,5
Eigendom: Staatsbosbeheer
Gemeente: Amsterdam

Bestemming: Natuur-Bos
NNN doel: N14.03 Haagbeuk-Essenbos

Het bos langs het kanaal is ongeveer 25 à 30 jaar oud. Er zijn geen technische tekeningen van aanleg meer aanwezig in het digitale archief. We gaan er vanuit dat dit bosperceel midden jaren '90 gefaseerd is aangelegd als onderdeel van de herinrichting Amstelland (ten behoeve van houtproductie). Topografisch is te herleiden dat de noordelijke bosvakken iets eerder zijn ingeplant dan het zuidelijke deel. Bosbouwkundig wordt aangegeven dat de populieren een matige kwaliteit hebben (te herleiden naar de gebruikte variant (kloon). De essentaksterfte in deze zone heeft een groot effect op de kwaliteit van de bosopstanden. Het huidige peil is polderpeil (-2.30 –2.35).

Gebied op kaart

Het betreft het bosgebied binnen de oranje stippellijn. Optie deelgebied roze: Het opzetten van de peil vraagt veel aanpassingen.

Motivatatie voor de keuze van dit pilotgebied

Gekozen is voor de bospercelen in de oosthoek van het peilgebied, ten oosten van het fietspad. Ten noorden van dit gebied, langs het kanaal, loopt een aanvoersloot met een peil van -2,15 NAP. Hierop kan het pilotgebied worden aangesloten.

De aanwezige bospercelen zijn te nat voor hun huidige natuurdoel (Haagbeuk-Essenbos) en lijden onder Essentaksterfte. Het omvormen naar nat veenbos past daarom goed.

Het gebied wordt al 30 jaar niet meer bemest, dus hopelijk valt de nalevering van fosfaat na vernatting daarom mee.

Het fietspad wordt in dit voorstel buiten de peilverhoging gehouden, zodat deze geen (verdere) vernattingsproblemen krijgt.

Gemaakte keuzes voor de inrichting als pilotgebied

In dit gebied willen we actief het bestaande bos gaan omvormen richting nat veenbos door het jaarrond verder vernatten van het gebied.

Voorstel is om het peil te verhogen naar -2,15 NAP. Het bestaande peilbesluit biedt geen ruimte om de peilen aan te passen, dus dit zal moeten gebeuren middels een aanpassing van het peilbesluit of bijvoorbeeld een hoogwatervoorziening.

Er is kwel vanuit het A'dam - Rijnkanaal aanwezig in het gebied, onbekend is de hoeveelheid. Aanvoer van water is mogelijk; door het verlengen van het peilvak met peil -2.10 NAP is een inlaat voor water uit het Amsterdam-Rijnkanaal te maken. Maar er kan ook gekozen worden voor alleen het vasthouden van gebiedseigen water. Dit moet nog uitgewerkt worden.

In dit pilotgebied kan veenbos worden aangeplant, maar uit onderzoek van Ron van 't Veer is gebleken dat spontane bosopslag tot een betere bosontwikkeling leidt. Dit punt moeten we nog nader uitwerken.

Te treffen maatregelen voor de inrichting als pilotgebied

Technisch:

- In detail inventariseren van de huidige en uitwerken van de toekomstige waterhuishouding.
- Plaatsen van waterregulerende kunstwerken om het peil in het door beoogde gebied op te zetten. De exacte locatie en begrenzing moet nog te bepaald worden.
- Aanpassen van de inlaatvoorziening in de watergang langs de dijk (het deel waarvoor peil -2.10 NAP is opgenomen in peilbesluit vraagt om een nieuwe stuw om het water te sturen).
- Verplaatsen van dammen en evt. aanbrengen van dammen met duikers om de peilscheiding tussen de moeraszone aan de noordzijde van het gebied en het bosvak te realiseren.
- Graven van een nieuwe watergang binnen beoogd plangebied.
- Wandelpaden ophogen met vrijkomend materiaal
- Onderzoeken of nieuwe greppels (in open verbinding met watergangen) nodig zijn om te voorkomen dat het grondwaterpeil op brede percelen in de bospercelen te ver uitzakt.

Procedureel:

- Aanpassen peilbesluit >> wat is nodig om het gewenste peil vergunbaar te krijgen. (afstemming met juristen/vergunning verleners van het waterschap.)
- Welk peilbeheer te voeren?
- Vergunning waterwet: nodig voor het wijzigen van de waterhuishouding
- Ruimtelijke ordening: het beeld is dat de maatregelen passen binnen de vigerende bestemmingen. Een vergunning is nodig, maar wijkt in doel niet af met hoofdbestemming. Dubbelbestemmingen is aanwezig.
- Natuurwet: aandacht voor aanwezige beschermde soorten (Quick-scan) maar e.e.a. draagt bij aan optimaliseren natuurwaarden van het gebied (verbeteren habitat flora en fauna)

Beheer:

- Nog nader uitwerken. De ontwikkeling gaat meer richting laagveenbos. In het beheerplan van Staatsbosbeheer is al aangegeven dat houtproductie in Diemberbos geen doel is. Stervend hout draagt bij aan veenopbouw (mits het gebied jaarrond voldoende nat blijft) .
- Nog nader uit te werken: aanplant nieuwe soorten (Els waar de Es is uitgevallen) of spontane ontwikkeling.

Recreatie:

- Langs het bos loopt zowel een fiets- als ruiterpad. Het is van belang dat de drooglegging hiervan niet verandert. Dit vereist nieuwe sloten met te handhaven peil. Mogelijk moet een rand van het bos vrijgemaakt worden hiervoor.
- Informatie plaatsen langs het pad. Het bos gaat “instorten”; vitale bomen zullen afsterven >> veel mos bij vochtige situaties) en nieuw bos gaat zich ontwikkelen

In het achterhoofd houden

- Exacte locatie voor de afwatering moet nog nader bepaald worden.
- Zijn de wijzigingen in bosbouwkundige waarden door vernatting meetbaar.
- Gaan we een aangrenzend grasland nog inrichten, nu eigendom P-NH. In de plannen voor de gemeenschapspolder is hier Kruiden en Faunarijk grasland voorzien. Peil is 60 cm lager dan aangrenzend bosvak. Kan aangeplant worden. Verdere reflectie hierover nog gewenst.
- Een hoogspanningsleiding kruist het gebied. Aandacht voor de maximale hoogte >> beheermaatregel
- Maatregelen in de dubbelbestemming (waterkering, archeologie, ecologie en landschap groene hart en bufferzone) met name aandacht voor te plaatsen nieuwe stuw.
- Recreatieve voorzieningen direct grenzend aan het pilotgebied eisen maatwerk.

Figuur 2; bos langs het Amsterdam-Rijnkanaal